

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Er referens
Fi2025/00457

Vår handläggare
Joel Brynielsson

Remissvar gällande AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12)

Sammanfattning

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) välkomnar AI-kommissionens ”Färdplan för Sverige” som ett viktigt steg mot att stärka Sveriges position inom artificiell intelligens (AI). FOI delar kommissionens analys av att AI utgör en systemövergripande teknologi med djupgående konsekvenser för säkerhet, forskning och samhällsutveckling. FOI har emellertid avvikande synpunkter avseende vissa av förslagen.

- FOI anser att myndigheten har goda möjligheter att även fortsättningsvis, och i ökad omfattning, vara samordnande för satsningar på stärkt forskning om AI och cybersäkerhet kopplade till försvar och samhällssäkerhet.
- FOI avråder från att det föreslagna institutet för AI-säkerhet realiseras genom att etablera en ny myndighet.
- FOI anser att det föreslagna institutets funktion bör realiseras bland annat genom att förstärka forskning och utveckling kring AI i säkerhetskritisk verksamhet som i dag bedrivs vid Totalförsvarets forskningsinstitut.
- FOI anser att en fond för finansiering av forskning inom AI-säkerhet bör förvaltas av etablerade aktörer för fördelning och hantering av forskningsmedel, och inte av en aktör som själv är forskningsutförare inom området.

FOI har – från de utgångspunkter myndigheten har att beakta – följande synpunkter på betänkandet.

Allmänna synpunkter

FOI är en nationellt unik aktör inom försvars- och säkerhetsrelaterad AI- och cyberforskning. FOI noterar att betänkandet i hög utsträckning behandlar säkerhetsaspekter kring AI- och cyberområdena. Specifikt har flera förslag bäring på AI i säkerhetskritisk verksamhet inom dessa områden. Samtidigt kan det konstateras att FOI:s verksamhet inte nämns i betänkandet. Detta innebär att signifikant arbete inom dessa områden till synes inte har beaktats vid utformandet av förslagen. Det finns därmed risk att viktiga faktorer kopplade till säkerhetskritisk forskning förbises och att användning av statliga medel blir ineffektiv.

Samverkan mellan akademien och försvars- och säkerhetsforskningen är central för att skapa nationell förmåga. Vid utformning av både forskningsinriktning och samverkan mellan parter behöver hänsyn tas till redan existerande strukturer och verksamhet ur ett nationellt totalförsvars- och samhällssäkerhetsperspektiv. Det är FOI:s uppfattning att effekten gällande vissa av AI-kommissionens föreslagna åtgärder kan stärkas genom att beakta och stärka dessa strukturer och verksamheter.

Stärkt forskning om AI och cybersäkerhet (s 81)

FOI välkomnar AI-kommissionens förslag om att stärka forskningen inom AI och cybersäkerhet. Det är ett strategiskt viktigt område där Sverige har goda förutsättningar att utveckla ledande kompetens.

FOI har en väletablerad roll som länk mellan akademisk forskning och tillämpad forskning och utveckling inom försvars- och säkerhetsområdet, inklusive cybersäkerhet, AI-driven hotdetektion, informationspåverkan och robusta autonoma system. Genom att föra samman teoretisk spetskompetens från akademien med praktiska krav från säkerhetskritiska verksamheter kan FOI säkerställa att forskningen resulterar i lösningar som är anpassade till Sveriges totalförsvär och samhällssäkerhet. Utifrån den föreslagna satsningen på forskning inom AI och cybersäkerhet har FOI således en nyckelroll avseende att säkerställa att forskningsresultat övergår i praktisk nytta för totalförsvär och samhällssäkerhet så att Sverige får bästa möjliga utväxling av investerade resurser.

FOI anser därför att Totalförsvarets forskningsinstitut har goda möjligheter att även fortsättningsvis, och i ökad omfattning, vara samordnande för forskningssatsningar inom AI och cybersäkerhet kopplade till försvar och samhällssäkerhet.

Ett nytt institut för AI-säkerhet – en ny myndighet (s. 83)

FOI noterar att AI-kommissionen föreslår att ett nytt institut för AI-säkerhet etableras i form av en ny myndighet, i syfte att ”stärka samhällets motståndskraft” och ”hantera den oro som finns vad gäller AI”. Den huvudsakliga uppgiften för den föreslagna nya myndigheten föreslås vara att bedriva och inrikta forskning kring

säkerhetsrisker kopplade till AI. Kommissionen föreslår vidare att en särskild fond för finansiering av forskning kopplas till det föreslagna institutet.

AI-säkerhet är strategiskt viktigt i ljuset av teknikens växande påverkan på samhällets robusthet, informationsmiljö och totalförsvaret. *FOI delar AI-kommissionens slutsats att AI-säkerhet ytterst är en myndighetsfråga, men avråder från att initiativet realiseras genom etablering av en ny myndighet.*

FOI rekommenderar att befintliga strukturer och aktörer nyttjas för att lösa de utpekade uppgifterna. FOI vill i sammanhanget betona behovet av att nyckelaktörer som FOI, MSB, FRA, FMV, Försvarmakten, Säkerhetspolisen och Polismyndigheten, får centrala roller i arbetet med AI i säkerhetskritisk verksamhet och att arbetet sker samordnat med annan forskning relaterad till säkerhetskritisk verksamhet.

FOI ser positivt på att den föreslagna verksamheten får en akademisk koppling, men understryker samtidigt att det är nödvändigt att initiativet planeras och bereds så att akademisk grundforskning tillämpas och bidrar till samhällets motståndskraft – i linje med AI-kommissionens målsättningar. Den föreslagna verksamheten bör därför vila på beprövad förmåga att förena grundforskningens krav på kvalitet med de specifika behov av tillämpning som präglar försvars- och säkerhetsområdet.

Kommissionen föreslår vidare att en särskild fond inrättas för finansiering av forskning utanför det föreslagna institutet. FOI anser att en sådan fond bör förvaltas av redan etablerade aktörer för fördelning och hantering av forskningsmedel, exempelvis Vetenskapsrådet och Vinnova, och inte av en aktör som själv är forskningsutförare som nu antyds i förslaget.

FOI har lång erfarenhet av att bedriva tillämpad forskning inom AI, cybersäkerhet, informationspåverkan och systemresiliens för hela totalförsvaret. FOI är ett internationellt erkänt forskningsinstitut inom försvars- och säkerhetsområdet, med etablerade goda relationer till både akademi och relevanta myndigheter. Genom utökade uppdrag inom försvarsinnovationsområdet utvecklar myndigheten också sitt samarbete med näringslivet. FOI företräder och representerar också regelmässigt Sverige i olika sammanhang, inom EDA¹, EU och Nato.² Genom FOI kan synergier mellan forskning för det civila och det militära området omhändertas samtidigt som säkerhetskritisk information och sekretess hanteras. Den breda kompetens som finns inom myndigheten gällande en lång rad andra säkerhetsrelaterade områden skapar förutsättningar att sätta AI-frågan i ett relevant säkerhetskritiskt sammanhang.

¹ EDA – European Defence Agency, Europeiska försvarsbyrån.

² FOI:s generaldirektör är svensk försvarsforskningsdirektör utsedd av regeringen och representerar Sverige i styrelsen för Natos forskningsorganisation, Nato STB, och EDA:s styrelseformat för forskning och utveckling.

Sammantaget anser FOI att myndigheten har de förutsättningar som krävs för att omhänderta de behov som rör AI i säkerhetskritisk verksamhet som kommissionen lyfter.

FOI anser därför att det föreslagna institutets funktion bör realiseras bland annat genom att förstärka relaterad verksamhet som i dag bedrivs vid Totalförsvarets forskningsinstitut. FOI bör ges en ledande roll att, med stöd av andra relevanta aktörer, samordna initiativ inom AI i säkerhetskritisk verksamhet.

Satsningar för att stärka den långsiktiga spetskompetensen (s. 88)

FOI stödjer AI-kommissionens förslag att stärka den långsiktiga spetskompetensen genom att utbilda fler doktorer inom området. FOI vill särskilt lyfta behovet av forskarutbildade som uppfyller kraven för anställning i försvars- och säkerhetsrelaterad verksamhet.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) är en statlig myndighet som bedriver ledande forskning inom försvar och säkerhet till stöd för Sveriges militära och civila försvar. Forskningen spänner över flera områden, som exempelvis undervattensteknik, cyberförsvar, rymd, telekrig, sensorsystem, civilt försvar, CBRNe (kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosiva ämnen), militära plattformar inklusive vapen och skydd samt säkerhetspolitiska analyser. FOI:s forskning spelar en nyckelroll i att bygga Sveriges försvarsförmåga.

Detta remissvar har beslutats av överdirektör Lena Nyberg efter föredragning av forskningschef Joel Brynielsson. I den slutliga handläggningen har även forskningsdirektör Katarina Wilhelmsen, avdelningschef Emil Hjalmarson, jurist Filip Torstensson och särskild rådgivare Mikael Wiklund deltagit.

.....
Lena Nyberg

.....
Joel Brynielsson

Datum

2025-06-02

Beteckning

FOI-2025-510:

Sändlista:
Finansdepartementet

För kännedom
Försvarsdepartementet

Internt FOI
Registrator
GD-sekreterare
Särskild rådgivare
Chefsjurist
AC